

15 octombrie de 2015

Stimate coleg,
Viitorul serviciilor juridice

Având în vedere numeroasele provocări cu care se confruntă profesia de avocat, CCBE a înființat **un grup de lucru** privind viitorul serviciilor juridice. Grupul nostru de lucru este de părere că subiectul este de o mare importanță astfel încât ar trebui să discutăm anumite probleme direct cu dumneavoastră în calitate de președinte al unuia dintre barourile sau a unei societăți juridice membre CCBE.

(1) Anexez un document de bază care explică unele dintre provocările pe care le-am identificat deja (Anexa 1). **Printre principalii factori de schimbare se numără globalizarea și tehnologia. Am început analizând creșterea sectorului nereglementat, cum va avea impact asupra profesiei de avocat, precum și potențiale răspunsuri ale factorilor de reglementare.**

(2) CCBE este conștient de faptul că o parte din barourile și societățile de avocatură membre au înființat comitete sau inițiative similare pentru a examina impactul provocărilor viitoare. În cazul în care baroul dumneavoastră a realizat acest lucru, atunci am fi interesați să aflăm informații despre acestea, și, în special am dori datele de contact ale persoanei responsabile. (Am luat legătura cu Asociația Barourilor Americane, care a înființat o Comisie cu privire la viitorul serviciilor juridice, și am trimis reprezentantul nostru la o conferință la începutul anului privind "inovarea în servicii juridice".) Noi credem că o cooperare în ce privește evoluțiile viitoare este esențială.

(3) Suntem conștienți că un număr de barouri se confruntă sau s-au confruntat recent cu provocări de reglementare ce lezează independența și alte valori de bază ale profesiei juridice. Există documente care pot ajuta profesia de avocat european în campaniile noastre pentru a proteja valorile de bază, și am dori să vi le aducem la cunoștință.

Există în special, două **documente cheie: studiul Yarrow** comandat de CCBE, și **Raportul Economic de la Copenhaga**, comandat de Baroul și Societatea Juridică din Danemarca; ambele documente arată importanța reglementării serviciilor juridice în funcție de creșterea economică.

(4) CCBE intenționează să organizeze o conferință majoră de o zi, cu privire la viitorul serviciilor juridice, anul viitor, corelată cu una dintre reuniunile noastre periodice.

În cadrul programului conferinței vor fi discutate **patru teme principale**: viitorul justiției / al e-justiției; viitorul serviciilor juridice; viitorul firmelor de avocatură; viitorul barourilor/ societăților juridice. Veți fi invitați să participați la acest eveniment. Mai multe detalii vă vom transmite anul viitor.

Dacă aveți propuneri sau comentarii, ca răspuns la această scrisoare, sau pe tema viitorului serviciilor juridice, suntem interesați să le aflăm.

Cu stimă,
Maria Ślżak
Președintele CCBE

ANEXA 1

Viitorul serviciilor juridice

Întrebări pentru dezbateri:

(a) Care sunt principalele acceleratoare ale schimbării:

- (i) Globalizarea (inclusiv pe piața unică a UE) în cazul în care atât firme de avocatură cât și firme non-juridice oferă servicii juridice în afara granițelor.
- (ii) Tehnologia de separare, outsourcing, on-line, site-uri web, servicii juridice on line.
- (iii) Politicile guvernamentale - la nivel național și comunitar - în ceea ce privește dreptul de proprietate asupra firmelor de avocatură, reducerea finanțării publice (asistență juridică, instanțe), impozitarea, accesul la justiție, alegerea consumatorului, calificări profesionale, etc....
- (iv) Dreptul și practica concurenței
- (v) Creșterea sectorului nereglementat, de exemplu: paralegals, soluții informatizate, furnizori on-line
- (vi) Piața latentă a serviciilor juridice.
- (vii) Crizele politice (cum ar fi atacurile de 9/11 sau criza economică din 2008)

(b) Care sunt principalele consecințe ale schimbării:

- (i) Aspecte privind gradul de reglementare în sectorul serviciilor juridice.
- (ii) Posibila scindare a profesiei, între avocați și consultanți.
- (iii) Viabilitatea firmelor de avocatură ca liant pentru mulți furnizori, este pusă sub semnul întrebării.
- (iv) Formarea profesională a avocaților, care trebuie să se adapteze la provocările cu care se confruntă viitorul profesiei: utilizarea de programe de calculator pentru a rămâne competitiv cu sectorul nereglementat, utilizarea externalizării, rețelele de socializare, etc.

(c) care este rolul CCBE - și al barourilor naționale - în abordarea acestor provocări:

- (i) Monitorizarea progreselor realizate, colectarea de informații, informarea delegaților și a profesiei de avocat, în ansamblu
- (ii) Pozițiile politice care să conducă la lobby pentru instituțiile UE și guvernele statelor membre
- (iii) Intervenție în litigii, după caz
- (iv) Îndrumarea barourilor membre
- (v) Dialogul cu responsabilii pentru formarea profesională a avocaților
- (vi) Dialogul cu sistemul judiciar la nivel european și național; cu organizațiile juridice internaționale și marile barouri; cu alte structuri relevante.
- (vii) Cercetarea tendințelor viitoare în tehnologie, care afectează serviciile juridice și cota de piață.

Consecințe socio-economice ale reprezentării non-avocațiale în fața instanțelor de judecată

Se susține uneori că posibilitatea reprezentării non-avocațiale în fața instanțelor de judecată ar putea determina o creștere a numărului serviciilor juridice prestate, ceea ce implică o concurență mai acerbă în sectorul juridic și prețuri mai mici, în beneficiul consumatorilor. Totuși, beneficiile în materie de concurență generate de reprezentarea non-avocațială sunt, în majoritatea cazurilor, minore și se compensează prin riscul conex al unei calități mai slabe a serviciilor prestate, generând costuri procedurale și de supraveghere mai ridicate ce vor fi suportate de către contribuabili.

Importanța unei calități ridicate

Un sistem juridic funcțional facilitează activitatea economică și dezvoltarea, deoarece asigură o relație bazată pe încredere și responsabilitate între agenți individuali. În același timp, întrucât chestiunile juridice sunt extrem de complexe prin natura lor, este esențial ca profesia juridică să fie supusă unui standard de calitate ridicat. Întocmirea contractelor într-o manieră corectă și clară, elaborarea legislației aplicabile în baza tuturor informațiilor relevante, etc. sunt în interesul general al societății.

Un alt aspect important al calității ridicate a activității juridice constă în derularea procedurilor juridice într-o manieră cât mai eficientă, la un nivel înalt de profesionalism. Acest lucru asigură un nivel redus al costurilor procedurale și al celor aferente activității de supraveghere.

Data fiind complexitatea activității juridice, profesia este caracterizată de informații asimetrice, cum ar fi situația în care cumpărătorii unui anumit serviciu (sau unui anumit bun) nu sunt capabili să evalueze calitatea reală a serviciului respectiv – chiar și după prestarea acestuia.

Informațiile asimetrice pot avea ca rezultat o reducere a calității. Vânzătorii au un stimulent să muncească mai puțin și să asigure o calitate mai redusă, întrucât cumpărătorii nu au capacitatea de a descoperi acest lucru – acest fenomen este numit deseori hazard moral. Prin urmare, riscul de a primi un produs de calitate scăzută tinde să reducă dorința de a plăti a consumatorilor, făcând ca piața să fie neprofitabilă pentru vânzătorii care furnizează cu adevărat un produs de calitate ridicată – acest fenomen este numit deseori selecție adversă, întrucât determină o calitate medie mai scăzută la nivelul întregii piețe.

Reglementarea poate reduce problemele aferente informațiilor asimetrice. În majoritatea țărilor, doar avocații au dreptul să își reprezinte clienții în instanță. Întrucât avocații sunt supuși unor cerințe de reglementare, precum standarde educaționale ridicate, ghiduri etice și supraveghere externă, este posibil ca și atunci când piața este caracterizată de informații asimetrice, clienții să se aștepte să primească un serviciu de calitate rezonabilă.

Riscul asociat posibilității de reprezentare non-avocațială în fața instanțelor de judecată constă în calitatea redusă la nivelul întregii profesii juridice. Întrucât persoanele de altă profesie decât cea de avocat sunt supuse unor cerințe de reglementare mai puțin stricte decât avocații, conform logicii hazardului moral și selecției adverse, acestea vor diminua calitatea medie a profesiei.

¹ Autor al 'Competition and regulation of the legal sector in Denmark' (Concurența și reglementarea în sectorul juridic din Danemarca) de Henrik Ballebye Okholm, Copenhagen Economics, 9 aprilie 2015 - http://www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/Competition_and_regu1_1429624161.pdf

În plus, reprezentarea non-avocațială va genera o presiune sporită asupra aparatului de supraveghere și costurilor procedurale. Acest lucru este evident în special în Marea Britanie, unde reprezentarea a fost liberalizată în 2007.

Efectele asupra concurenței sunt reduse

Pe de altă parte, dacă reprezentarea clienților în instanță ar fi permisă doar avocaților, s-ar crea un monopol juridic pe piața acestor servicii. Impunerea unor bariere ridicate de acces la profesia juridică ar putea conduce la o scădere a ofertei și a concurenței, însoțită de o creștere a prețurilor – în detrimentul consumatorilor.

Cu toate acestea, concurența între avocați este ridicată în majoritatea țărilor, iar dovezile empirice arată că politicile liberale privind reprezentarea au un efect minor în ceea ce privește concurența suplimentară. În Suedia, de exemplu, reprezentarea în instanță este dominată exclusiv de avocați, chiar și atunci când reprezentarea non-avocațială este permisă.

Cum s-a ajuns la această situație? După cum arată unele studii recente, consumatorii sunt mai preocupați de calitatea academică și reputația profesională a reprezentanților lor legali decât de nivelul prețurilor pentru aceste servicii. Întrucât avocații sunt profesioniști foarte calificați, singurele situații în care se vor confrunta cu concurența exercitată de către persoanele de altă profesie vor fi cazurile simple cu o valoare redusă pentru client.

Prezența unor persoane de altă profesie decât cea de avocat despre care se presupune că vor practica prețuri mai mici va conduce, în schimb, la creșterea numărului de cauze aduse în fața instanțelor de judecată. Acest lucru este consecința faptului că înainte de a lua decizia de a deschide o acțiune în instanță, oamenii cântăresc costurile acestei acțiuni în raport cu valoarea potențială. Un număr mai mare de cauze va determina o creștere a costurilor procedurale suportate parțial de contribuabili.

*

Christopher Decker²

Reprezentarea avocațială în fața instanțelor de judecată: punct de vedere economic și comparativ

1. Analizele și dovezile economice indică o legătură între calitatea sistemului juridic și bunăstarea economică?

Concluzia principală a unui număr substanțial de analize și dovezi economice arată că sistemele juridice funcționale facilitează și contribuie la dezvoltarea și performanța economică. În acest context, un sistem juridic „funcțional” este conceput sub forma unui sistem stabil care oferă certitudine actorilor de pe piață la costuri rezonabile, permițându-le să încheie tranzacții cu încredere, dar având în același timp o capacitate suficientă de a se adapta la situații noi, și oferindu-le oportunități noi pentru tranzacțiile sociale și economice aduse deseori de această evoluție.

Un aspect important al relației dintre un sistem juridic și performanța economică este rolul pe care serviciile juridice îl au în facilitarea și susținerea piețelor. Activitatea esențială a sectorului profesional al serviciilor juridice are tendința de a extinde activitatea pieței la nivelul economiei, fiind așadar strâns legată de performanța și creșterea economică. Această

² Coautor al 'Assessing the economic significance of the professional legal services sector in the European Union' (Evaluarea semnificației economice a sectorului profesional al serviciilor juridice în Uniunea Europeană) de Profesor George Yarrow și Dr. Christopher Decker, Regulatory Policy Institute, august 2012 - http://www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/RPI_study_Yarrow_D1_1348650358.pdf

caracteristică diferențiază serviciile juridice de multe alte servicii profesionale cu care sunt comparate deseori în evaluările economice și politice.

În plus, analiza și dovezile arată că nu întâmplător o performanță economică bună are tendința de a fi asociată îndeaproape cu sisteme juridice stabile și funcționale. Instituțiile (inclusiv legile și normele) unui sistem juridic condiționează și determină performanța economică. Instituțiile stabile, profesioniste și credibile facilitează dezvoltarea economică și determină niveluri mai bune ale activității economice.

2. Care este legătura dintre avocați și performanța economică?

Deși instituțiile politice determină aspecte importante ale structurii unui sistem juridic, iar organismele judiciare determină modul de aplicare a legilor, avocații, prin acțiunile și comportamentul lor, contribuie în egală măsură atât la structurarea sistemului juridic, cât și la eficiența funcționării acestuia. Pe scurt, un set bine conceput de reguli, menit să protejeze drepturile de proprietate și diferite alte drepturi ale cetățenilor, va fi inefficient dacă, în practică, persoanele care au responsabilitatea de a aplica sau de a lucra cu aceste reguli fie nu dispun de suficiente resurse sau competențe, fie sunt supuse unor influențe externe (sunt corupte).

În special două aspecte ale exercitării profesiei juridice par a fi strâns legate de performanța sistemului juridic.

- În primul rând, pentru ca un sistem juridic să fie eficient, este necesar ca avocații să fie instruiți adecvat și să dispună de resursele corespunzătoare pentru a-și îndeplini sarcinile care li se impun. Dovezile arată că un important factor determinant pentru modul de funcționare a sistemului juridic este *calitatea* avocaților. De exemplu, în urma cercetărilor efectuate în anii 1990 în legătură cu dezvoltarea statului de drept în China, s-a ajuns la concluzia că deși profesia juridică din China a cunoscut îmbunătățiri în materie de calitate și performanță, la acea dată existau probleme semnificative care continuau să influențeze negativ atât activitatea comercială, cât și exercitarea drepturilor individuale.
- În al doilea rând, dată fiind natura activității întreprinse de avocați, integritatea profesiei este extrem de importantă; menținerea unei culturi a profesionalismului și independenței față de influențele externe, inclusiv față de influența statului, prezintă o valoare economică semnificativă.

3. Profesia de avocat este similară cu orice altă profesie sau breaslă?

Avocații sunt deseori comparați cu membrii altor profesii (contabili, arhitecți, stomatologi, medici). Deși există unele asemănări, sarcinile și activitățile avocaților se diferențiază de cele ale altor profesii în anumite privințe importante. Este vorba, în special, despre legătura dintre independența avocaților, aplicarea legii și dezvoltarea statului de drept. Exemple din trecut arată că inexistența unui nivel suficient de independență în rândul avocaților poate să determine aspectele juridice care vor fi contestate (respectiv drepturile care vor fi exercitate) și modalitatea de contestare a acestora. Cu toate acestea, independența nu poate fi dictată prin ordine, ci pare a fi strâns legată de profesionalizarea și cultura predominantă a normelor profesiei juridice.

În plus, avocații, prin activitățile lor de susținere a diferitelor cauze, pot fi agenții schimbării sociale și economice. Mărturie pentru această capacitate stau cauze celebre în materie de

drepturi civile din Statele Unite și alte țări ale lumii. Activitățile avocațiale care conturează legislația influențează, de asemenea, comportamentul economic și social. Din acest motiv, se observă deseori că în economiile moderne, o profesie juridică activă și performantă contribuie la dezvoltarea considerabilă a sistemului juridic. În special în sistemele de comon law, este evident că argumentele aduse de avocați și acceptate de către instanță sunt incluse în categoria precedentelor judiciare, influențând hotărârile ulterioare sau chiar având un caracter obligatoriu în emiterea acestora. Din acest punct de vedere, se afirmă că avocații sunt *participanți* direcți la procesul de legiferare; ei pot să facă Legea.

Sinteză: implicații în materie de politici și reglementări

Pe scurt, un număr semnificativ de analize și dovezi arată că legile și reglementările funcționale pot avea efecte directe asupra performanței economice. Prin acțiunile și comportamentul lor, avocații contribuie atât la structurarea sistemului juridic, cât și la eficiența funcționării acestora. Două aspecte ale comportamentului profesiei juridice par a fi strâns legate de performanța sistemului juridic. În primul rând, avocații trebuie să fie instruiți adecvat și să dispună de resursele corespunzătoare pentru a-și îndeplini sarcinile care li se impun (respectiv calitatea profesiei influențează eficiența sistemului juridic). În al doilea rând, dată fiind natura activității prestate de avocați, integritatea profesiei este un aspect important al unei structuri instituționale stabile și al unui cadru stabil pentru economie.